

Feiten, meningen en ervaringen van patiënten

Samen Beslissen in de zorg

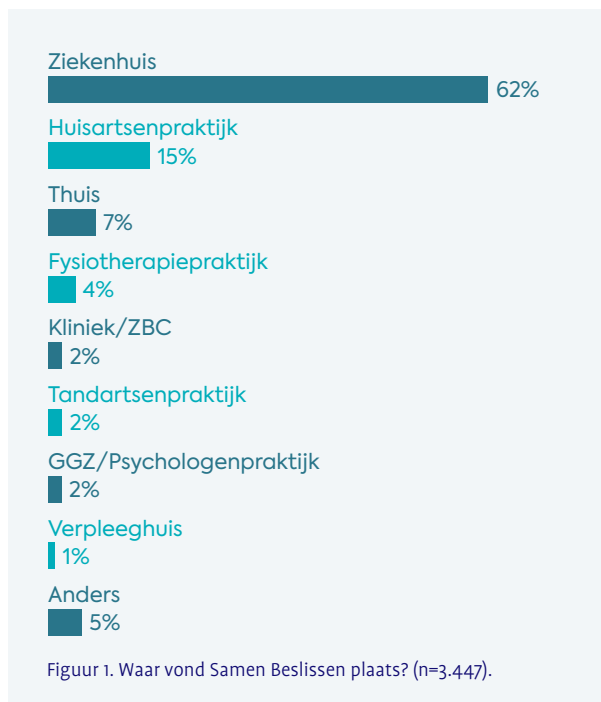
Voor elke patiënt is het essentieel dat er de mogelijkheid is samen met de zorgverlener te beslissen over de best passende zorg en ondersteuning. Onder Samen Beslissen verstaan we dat zorgverleners en patiënten/cliënten met elkaar één of meer gesprekken voeren. En samen de afweging maken over de benodigde behandeling, zorg en/of ondersteuning. Samen Beslissen is tweerichtingsverkeer. De patiënt helpt de zorgverlener door uit te spreken wat zijn voorkeuren zijn, en door te vertellen over belangrijke persoonlijke omstandigheden. De zorgverlener helpt de patiënt bij het maken van de keuze, doordat hij alle mogelijkheden voor de behandeling of zorg met de patiënt bespreekt. Daarbij hoort goede uitleg van de voordelen, nadelen en risico's van alle mogelijkheden. Vervolgens bespreken patiënt en zorgverlener samen wat voor de patiënt op dat moment de best passende behandeling, zorg of ondersteuning is, en maken daar afspraken over. Beide vormen van expertise wegen dus even zwaar in de uiteindelijke beslissing.

De afgelopen jaren is er in de zorg steeds meer aandacht gekomen voor Samen Beslissen. Patiëntenfederatie Nederland vindt het belangrijk om de vinger aan de pols te houden en te zien hoe patiënten en cliënten het Samen Beslissen ervaren. In hoeverre merken zij dat er een keuze is en dat zij betrokken worden bij de beslissingen over hun behandeling, zorg en/of ondersteuning?

Totale aantal deelnemers dat de vragenlijst heeft ingevuld: 7.450.

Waar vond het Samen Beslissen plaats?

3.447 mensen maakten in de afgelopen 2 jaar een situatie mee waarbij zij of hun zorgverlener een beslissing moest(en) nemen over hun behandeling, zorg of ondersteuning. Dit vond in 62% van de situaties plaats in het ziekenhuis. De medisch specialist en huisarts waren het meest betrokken bij de situatie (respectievelijk 64% en 15%).

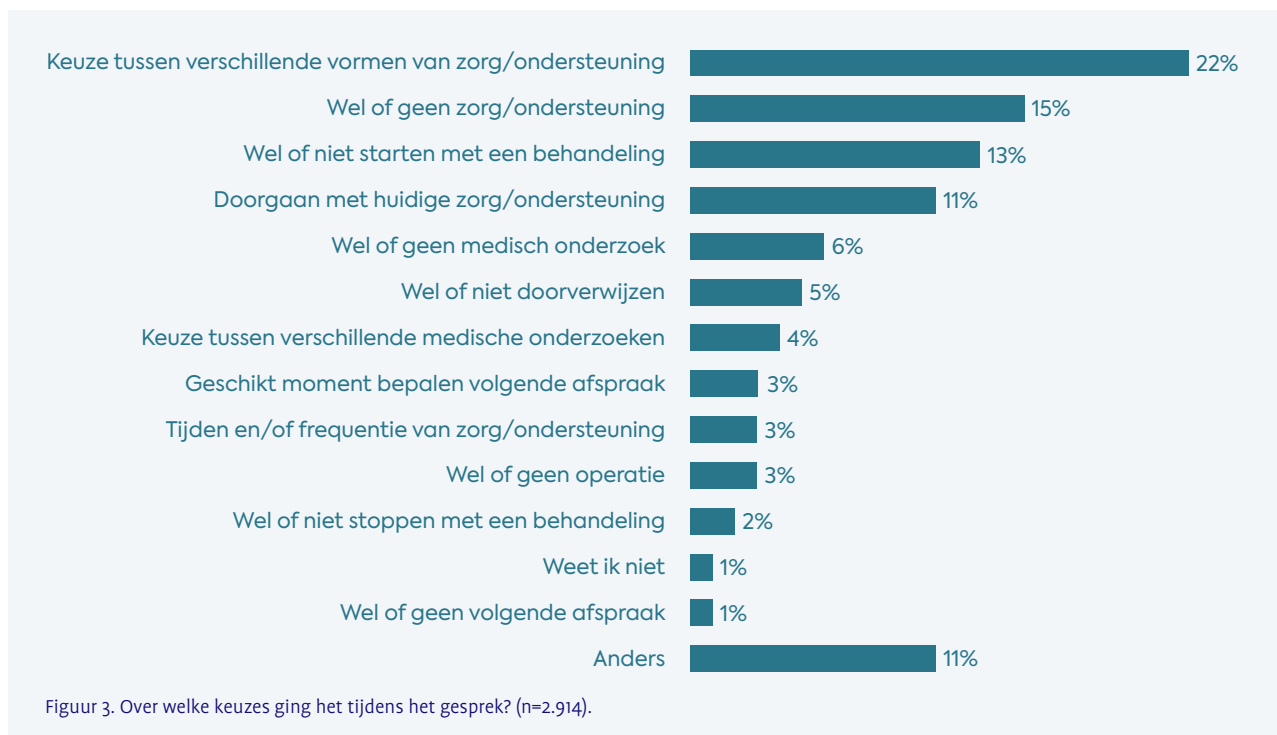

Waarover Samen Beslissen

Het gesprek gaat meestal over de mogelijke zorg (48%), mogelijk medisch onderzoek (32%) of over mogelijkheden voor passende ondersteuning (29%).

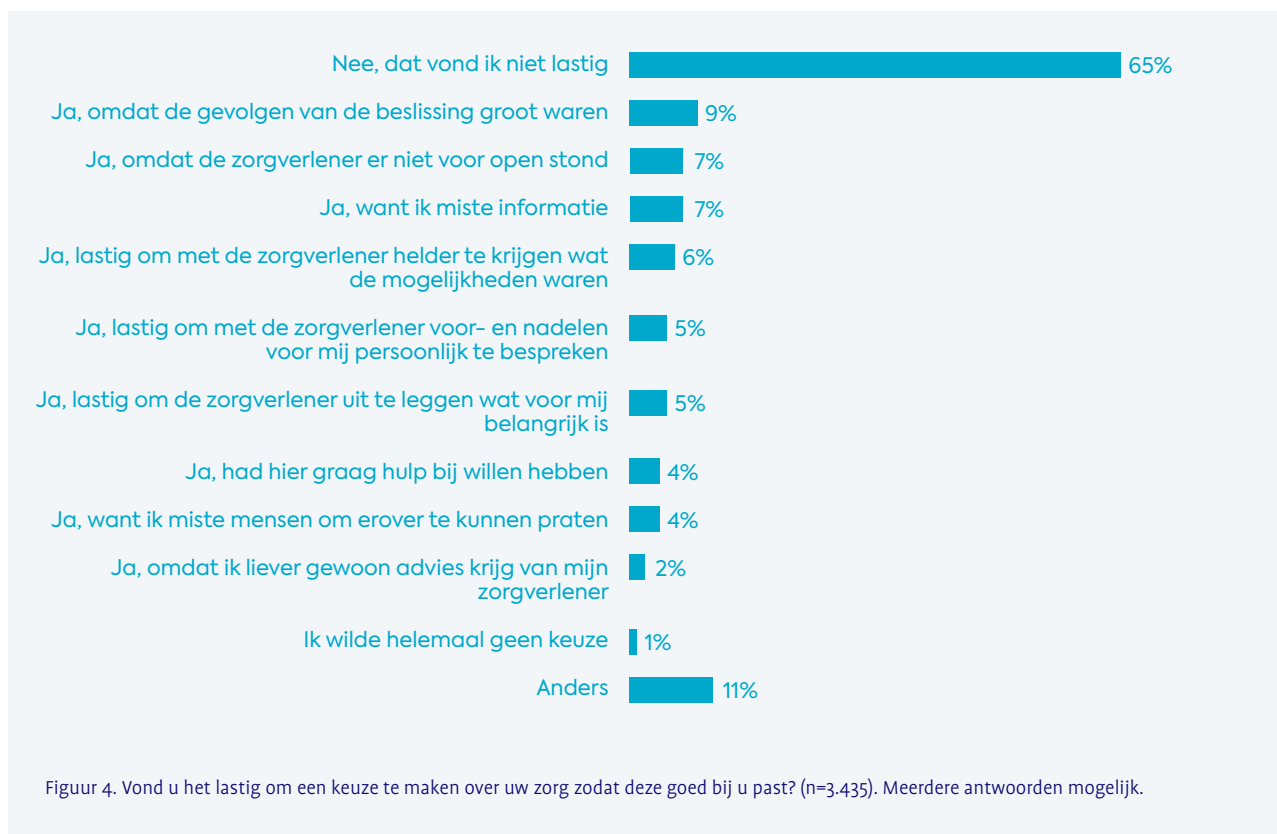
Mogelijkheden

Net iets meer dan de helft van de deelnemers kreeg verschillende mogelijkheden voorgesteld (51%). In algemene zin gaat het gesprek vaak over de keuze tussen verschillende vormen van zorg of over het wel of niet starten met een bepaalde vorm van zorg.

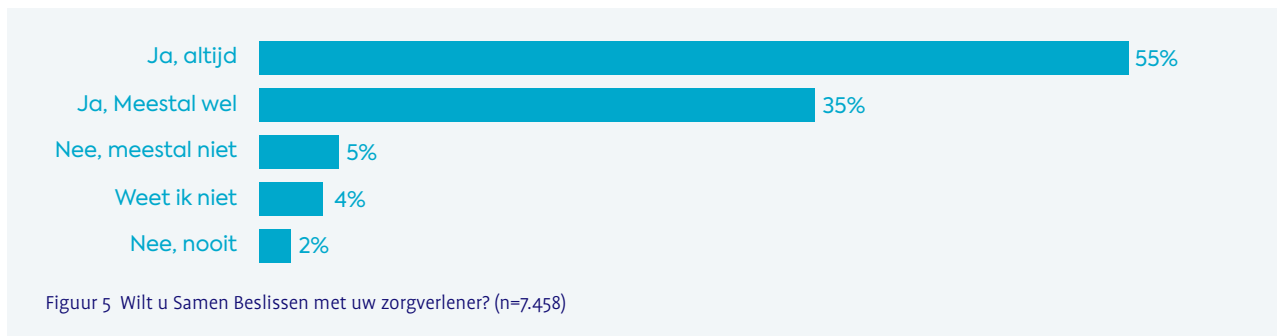
Voorkeuren en persoonlijke situatie

13% heeft niet gesproken over hun voorkeuren en persoonlijke situatie en welke zorg en/of behandeling daar het beste bij past. 23% heeft daar gedeeltelijk over gesproken. Twee op de drie deelnemers vond het niet lastig een beslissing te nemen over de medische behandeling, zorg of ondersteuning (65%). In de categorie anders werden zeer diverse antwoorden

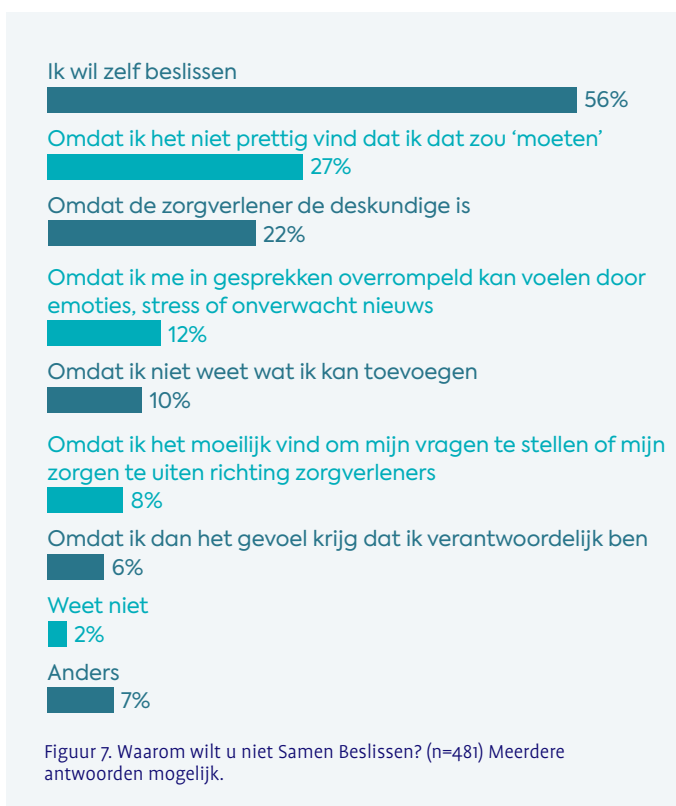
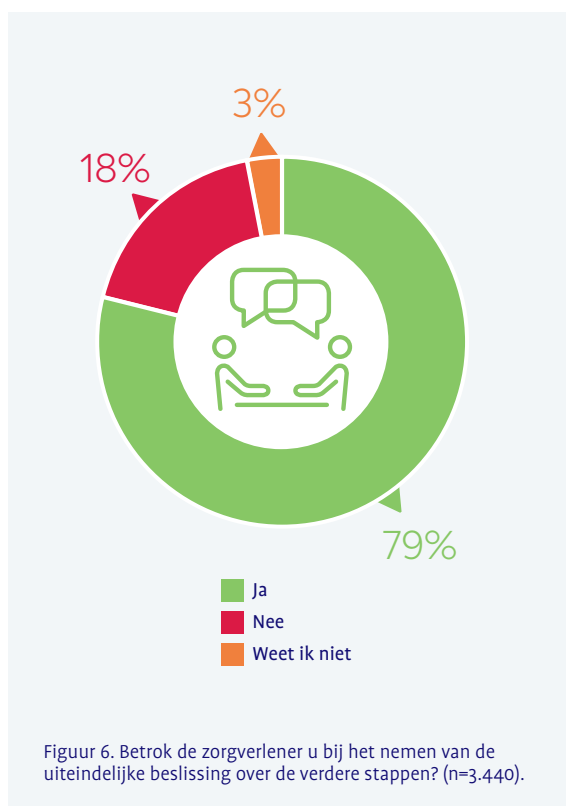
90% van de mensen wil Samen beslissen

Iets meer dan de helft van de deelnemers (n=4.061) geeft aan altijd samen te willen beslissen. Nog eens 35% (n=2.624) zegt meestal samen te willen beslissen. Een klein deel geeft aan (meestal) niet samen te willen beslissen.

Uiteindelijke keuze

9 op de 10 deelnemers beslissen graag mee wanneer er een keuze gemaakt moest worden over behandeling, zorg of ondersteuning. 79% van de mensen werd betrokken bij de uiteindelijke beslissing over de zorg. 18% niet.

Deelnemers die niet samen willen beslissen

Er zijn ook vragen gesteld in dit onderzoek naar de wensen rondom het Samen Beslissen in algemene zin (niet een specifieke ervaring of situatie). Een hele kleine groep wil niet Samen beslissen. Zij geven aan dat ze dat met name bij spoed (53%) of levensbedreigende aandoeningen (48%) niet samen willen beslissen.

Waarom niet Samen Beslissen?

Meer dan de helft van de mensen die niet of nooit samen willen beslissen, geeft aan dat ze vooral zelf willen beslissen. In de categorie 'anders' gaven sommige deelnemers aan dat de zorgverlener volgens hen de situatie onvoldoende kon inschatten, bijvoorbeeld omdat de zorgverlener niet als deskundig genoeg werd beschouwd.

Het overgrote deel van de mensen die contact hebben met huisarts of medisch specialist wil Samen Beslissen over de vraag of en zo ja welke zorg nodig is.

55 procent zegt dat ze altijd samen willen beslissen en 35 procent dat ze dat meestal willen. Mensen die niet altijd of nooit samen willen beslissen zeggen dat ze zelf willen beslissen. Het gaat om mijn eigen lijf, is de reden waarom mensen wel samen willen beslissen.

85 procent van de deelnemers denkt een waardevolle bijdrage aan het gesprek met de zorgverlener te kunnen leveren.

Voor Samen Beslissen moet een aantal stappen worden gezet. De zorgverlener moet de patiënt alle mogelijkheden voorleggen en moet de voordelen en nadelen daarvan bespreken. De persoonlijke situatie en wensen van de patiënt moeten worden besproken, en dan moet op basis van al die factoren door zorgverlener en patiënt een behandelkeuze worden gemaakt. Alleen dan is er sprake van Samen Beslissen.

Iets meer dan de helft van de deelnemers kreeg verschillende mogelijkheden voorgelegd (51%), de andere helft niet. Terwijl er vrijwel altijd meer keuzes zijn. Bijvoorbeeld niets doen of afwachten.

De voordelen, nadelen en risico's van de verschillende mogelijkheden zijn meestal ruim voldoende of voldoende besproken. Toch werden in 11% van de gevallen de nadelen en risico's onvoldoende besproken. Een belangrijk onderdeel van Samen Beslissen is het bespreken van de persoonlijke situatie en de wensen van de patiënt en welke zorg daar het beste bij past. Daar is niet altijd (13%) of soms alleen gedeeltelijk (23%) over gesproken.

Bijna een op de vijf deelnemers geeft aan niet voldoende door de zorgverlener betrokken te zijn bij de keuze voor behandeling, zorg of ondersteuning. Vier op de vijf vinden dat de zorgverlener hen wel voldoende betrok. Dezelfde cijfers duiken op bij de vraag of de patiënt betrokken is bij de uiteindelijke beslissing: dan zegt een op de vijf niet betrokken te zijn geweest. Bij de vraag of de zorgverlener voldoende uitleg heeft gegeven en heeft geluisterd naar de wensen van de patiënt zegt een op de vijf dat dit niet zo was.

Deelnemers die onvoldoende bij de keuzes waren betrokken zeggen dat ze soms spijt hebben van de keuze die is gemaakt.

'Wat mij steeds opvalt is dat iedereen vindt dat je samen moet kunnen beslissen maar dat in de praktijk de artsen hier toch net anders mee omgaan. In mijn geval werd ik duidelijk de richting van de arts opgestuurd. En er is zelfs een keer iets geweigerd.'

'Naast de wil om samen te beslissen is het naar mijn mening vooral ook heel belangrijk dat er voldoende tijd is voor een gesprek tussen zorgverlener en patiënt/client. Tijd om rustig de zaken op een rij te zetten en tot een weloverwogen beslissing te komen.'

De Patiëntenfederatie constateert dat het proces van Samen Beslissen goed gaat, maar dat er ook nog veel te verbeteren is. 16 procent wist vooraf niet dat ze mee konden beslissen over hun behandeling, zorg of ondersteuning.

Aan de deelnemers is gevraagd wat hen kan helpen een bewuste keuze te maken over een medische behandeling, zorg of ondersteuning. De helft van de deelnemers (54 procent) zegt dat het zou helpen om de voor- en nadelen van de verschillende mogelijkheden op een rij te hebben.

'Samen beslissen is voor mij vanzelfsprekend.'

'Zorgverleners moeten in hun opleiding ook leren omgaan met meedenkende patiënten. Helpen met meedenken is niet altijd het opvolgen van hun advies.'

Aanbevelingen

Dit onderzoek onderstreept het belang van de activiteiten die nodig zijn om van Samen Beslissen een vanzelfsprekendheid te maken.

- Vergroot de bewustwording van patiënten van Samen Beslissen. Het is belangrijk dat patiënten zich bewust worden van de mogelijkheid tot Samen Beslissen, en dat ze ook weten hoe ze een actieve rol kunnen pakken in het gesprek met hun zorgverlener.
- Train zorgverleners voor Samen Beslissen. Maak dit ook onderdeel van de medische opleiding.
- Benut hulpmiddelen voor Samen Beslissen. Goed voorbereiden van een gesprek en het op een rijtje hebben van de verschillende mogelijkheden helpt patiënten. Benut voor de voorbereiding de 3 goede vragen, mijnkwaliteitvanleven.nl en andere hulpmiddelen van bijvoorbeeld een patiëntenorganisatie. Zorg dat betrouwbare keuzehulpen en Consultkaarten beschikbaar en vindbaar zijn voor patiënten en zorgverleners.
- Zorg dat de hulpmiddelen voor Samen Beslissen bereikbaar en bruikbaar zijn voor alle patiënten.

Colofon

Het Zorgpanel is een initiatief van Patiëntenfederatie Nederland. De Patiëntenfederatie vertegenwoordigt 200 patiënten-organisaties. Wij maken ons sterk voor alle mensen die zorg nodig hebben. © Communicatie – april 2020